

Дзвенислава ТРУМКО

РОЛЬ КУМІВ У РОДИЛЬНІЙ ОБРЯДОВОСТІ

Розглянута роль кумів у родильній обрядовості, особливості їх вибору, відносини між кумами і батьками дитини, хресними батьками та дитиною, між самими кумами. Висвітлені оберегові обрядодії, спрямовані на забезпечення благополуччя дитини в майбутньому, захист її від усього злого в житті.

Ключові слова: куми, хреснені батьки, дитина, батьки, хрестини.

© Д. ТРУМКО, 2011

Уродильній обрядовості важливе місце займають куми. Вони разом із батьками опікуються дитиною, дбають про її майбутнє, беруть активну участь у хрестильному обряді, пострижинах, весіллі похресника, що покладає на них не тільки моральні, але й матеріальні обов'язки. Звичай запрошувати людей, щоб тримати дитину перед хрестом, сягає дуже давніх часів. Знали його й поганські германці ще перед приходом Христа. Християнська релігія досить швидко перейняла його і намагалася унормувати [1].

В українців куми — це духовні наставники і близькі для усієї родини люди. У поляків, німців кумівство цінували більше, ніж приятелів. У македонців хреснені батько і мати зараховані до рідних «по крові». У румунів куми вважалися другими батьками дитини і, у випадку її сирітства, зобов'язані були турбуватися про неї [2].

Вибір майбутніх кумів — це одне із найважливіших завдань після народження дитини. Адже від вибору кумів залежить майбутнє щастя дитини. Поширеним було вірування, що доля кумів може відбитися на дитині, тому у куми старалися вибрати чесних, порядних людей. Хресними батьками переважно ставали родичі, хоча батьки могли кликати і сусідів, і знайомих. Так, у с. Лисків, що на Опіллі, за кумів до першої дитини брали перших дружбу і дружку, які були на весіллі батьків, а до другої дитини кликали когось з родини, наприклад, сестру або брата [3]. Сусідів кликали дуже рідко. Р. Кайндль у праці «Гуцули» пояснює, що «сусідів кликали рідко тому, що з ними часто трапляються нагоди для суперечок, а жити з хресненими у ворожнечі вважається важким гріхом» [4]. При виборі кумів батьки звертали увагу на їхній вік та достаток. На Опіллі куми повинні бути приблизно одного і того самого віку, що й батьки дитини. Тільки поліщуки брали за кумів молодших за себе. Не мало значення чи куми вже одружені чи ні. Хоча, на Гуцульщині брали в куми людей, що мали своїх дітей [5]. У Німеччині кумувати можуть лише заміжні жінки, а у Чехії беруть неодружених, вибираючи, щоб тримали до хресту наречені або закохані [6]. Батьки намагалися вибрати багатих кумів, щоб пізніше їхні діти мали гарні подарунки від них. Це приводило до того, що бідні люди у куми часто кликали багатих.

Про важливість вибору кумів свідчить віра в те, що вони можуть захистити немовля від смерті. Коли попередні діти вмирали, то для наступної дитини

брали «зустрічних кумів» («здибані куми»). Цей звичай широко поширений на Волині, де він представлений значними локальними відмінностями. Наприклад, батько йшов на дорогу і кликав першого зустрічного чоловіка за кума. В одних селах батько вибирав кума, в інших селах — куму або, навіть, старшу пару кумів. У с. Смолява (Горохівський р-н) батько кликав за кума того, хто скоріше зустрінеється, жінку або чоловіка. Відмінність простежується також у тому, що батько міг йти не на дорогу, а на роздоріжжя. Так, у с. Стремільче батько йшов на роздоріжжя і кликав за куму першу зустрічну жінку. На Волині вдалося зафіксувати інформацію, що цей обряд могла виконувати мати. Вона йшла на дорогу і кликала першого зустрічного чоловіка за кума. У селах Опілля цей звичай не набув такого поширення, як на Волині. На Опіллі його вдалося зафіксувати тільки в одному варіанті: у с. Репехів (Жидачівський р-н) батько кликав за кума першого зустрічного чоловіка, якщо попередні діти вмирали. Крім зустрічних кумів, для захисту дитини в куми могли брати рідних брата і сестру з однієї хати. У західних районах України, враховуючи непорочність, «безгрішність» підлітків, на роль хрещених брали юних брата і сестру. Тому й казали: «Ще не виросло, а вже беруть у куми» [7]. У Німеччині у куми запрошують першого діда, бо вважається, що це приносить щастя [8].

Поширеним віруванням було те, що від кумівства не можна відмовлятися. Це пояснювали тим, що від хресту гріх відмовлятися. Тільки вагітна жінка не могла бути хрещеною матір'ю, тому її не запрошували. У селах Опілля по різному намагалися обґрунтувати те, чому вагітній не можна тримати дитину до хресту. Так, у с. Бертишові цю заборону пояснювали тим, що котресь з дітей помре. У с. Тернавці говорили, що «тягар буде на дитину». Найпоширенішим твердженням було те, що тяжко буде жити дитині. У деяких селах Волині (Горохівський р-н) вважали, що крім вагітної відмовитися може також «нечиста» жінка (жінка, що має менструацію). Не дотримання цієї заборони мало набагато легші наслідки для дитини, ніж, коли кумою ставала вагітна. Дитина могла дістати кошулю (прищі на тілі). Потрібно зазначити, що не в усій Україні побутувала заборона брати вагітну у куми. Так, гуцули радо обирають хрещеною матір'ю вагітних, адже їх по-

хресники будуть щасливі та здорові, але вагітні не радо ідуть у куми, бо це може завдати шкоди їхній ненародженій дитині [9].

З великою радістю ідуть за хресних батьків до позашлюбної дитини. За повір'ям у цього кума буде вестися худоба і, взагалі, скотарство. «Ідучи хрестити таку дитину, кум опоясується обротью, щоб водилася худоба, а кума бере за пазуху пір'я, щоб домашня птиця була. Іноді перев'язуються веревкою, і веревку цю після хрестин прячуть і бережуть, як святиню, і використовують для лікування хвороб, носять при собі» [10]. Крім того, кажуть, щоб гроші водилися, то треба йти туди, де народилося таке дитя, проситися в куми. Якщо покритка погодиться, то треба взяти грошей, замотати їх у пояс, поясом підперезатися й іти хрестити дитину. Ті гроші не слід роздавати нікому. «За байстрам іде в куми охоче дівчина, але бере ніж за пояс і гроші, щоб причарувати багатого. То вже як за байстрам іде дівка кумою, то зараз заміж піде» [11]. У гуцулів кум бере батіг від коня аж до канцелярії духовної або до каплиці, аби коні велися [12].

На Україні немає точного визначення кількості кумів. У селах Опілля переважно беруть одну пару кумів, хоча і зустрічаються поодинокі випадки, коли кількість кумів могла досягати трьох пар. При цьому для кожної наступної дитини брали іншу пару кумів. Протилежна традиція є на Поліссі, де, хоч, і беруть одну пару кумів, але стараються її зберегти для наступних дітей. На Волині беруть дві і більше пар кумів. При цьому куми поділялися на «старших» і «молодших». У бойків, як вродиться хлопець, то господар ставить дві пари кумів, а до дівчинки — тільки одну пару [13]. Велику кількість кумів можна пояснити тим, що від долі кумів залежала і доля дитини, тому «як котресь щасливе, то як держить дитину до хресту, то та дитина не умре. Через це, як одна пара нещаслива, а інші ні, то дитина буде жити» [14]. У північній Німеччині просять трьох кумів: для хлопця двох чоловіків і жінку, для дівчини — навпаки. У чехів число кумів зростає до 8—10, швейцарці обмежуються п'ятьма особами [15].

При виборі кумів батьки мали рівні права. Батько пропонував когось зі своєї сторони, а матір — зі своєї. Хоча, у с. Квітневе (Жидачівський р-н) кумів вибирала мати. Вона вирішувала, хто стане ку-

мами, а батько йшов до них і кликав [16]. Він брав із собою хліб і сіль і йшов до майбутніх кумів. Прийшовши до вибраного в куми, кладе на стіл хліб і говорить: «Дав Бог сина, тепер не відмов мені куми». Кум не відмовляється: бере принесений хліб собі, а свій кладе на стіл. Чоловік приносить його додому і потім несе хліб кумі. У неї повторюється те саме [17]. Своєрідною формулою відмови було неприйняття хліба. На сьогоднішній день ця традиція зазнала значних змін. У селах Опілля батько йде кликати кумів уже без хліба. Він приходять до хати майбутніх кумів і просить їх, щоб вони прийшли послужити його дитині в церкві, за хресних батьків. За відсутності батька, кумів кликав хто-небудь з хати, але тільки чоловік. Більш давнішим є звичай, коли кумів кликала баба-повитуха.

На хрещення дитини куми обов'язково повинні принести крижмо (шматок білого полотна). Під час хрещення немовля кладуть на крижмо, а потім віддавали його матері. З крижма могли робити пеленки або шити дитині сорочку, яку вона обов'язково має зносити. Вірили також, що крижмо і надалі може добре впливати на дитину. Його берегли на весільний рушник або шили з нього наволоку, «щоб добре за чоловіком жила» [18]. Крім цього, крижмо могли ховати і берегти до смерті, клали в труно. Крім крижма, куми дарували хліб, гроші. На Поділлі кум ніс хліб, а кума — крижмо. Своєрідним подарунком для дитини було те, що кум платив за хрещення священнику. На Волині це було обов'язком кумів, хіба як брали бідних кумів, то платили батьки.

Про важливість обряду хрещення свідчать словесні формули, які куми говорили, коли брали дитину у матері перед хрещенням і повертали: «Беремо у вас нехрещене, а принесемо хрещене», «Взяли у вас нехрещене, а повернули хрещене».

На Опіллі дитину до церкви несла кума. Було застереження: кума повинна нести дитину на правій руці, бо тоді дитина все буде робити правою рукою, а якщо на лівій — то лівою. В церкві дитину куми могли тримати по черзі. В деяких селах Опілля неодружена дівчина могла хлопчика, а неодружений хлопець — дівчинку. З церкви дитину несла кума. Інші традиції можна зустріти на Волині (Горохівський р-н): якщо був хлопчик, то до церкви його несла кума, а як дівчинка — ніс кум. У церкві дитину кладуть на крижмо, і дві пари кумів кругом

тримають крижмо. Назад дитину несе старша пара кумів: кум і кума по черзі.

Перед тим, як нести дитину до церкви, її намагалися різними способами оберезити від усього злого і забезпечити щасливе майбутнє. Тому біля порога клали сокиру, обертаючи її до дверей, і куми разом з дитиною мусіли переступити через сокиру. На Волині, як з хати йшли, то кума переступала через сокиру — якщо хлопчик, а через серп — якщо дівчинка [19]. Звичай, який пов'язаний із переступанням залізних предметів кумами, є і в гуцулів, але в ньому, крім кумів, бере участь баба-повитуха і мати дитини. Гуцули на поріг простеляють петик (верхній плечовий сукняний одяг), кладуть на нього дитину. Коли мама тричі переступить дитину, тоді кума бере її на руки і, перехрестивши себе та дитину, вступає до сіней, там баба кладе під поріг ніж (стоячи на дворі) і, коли кума з дитиною переступить (поріг), бере баба ніж і подає його через вікно матері [20]. Куми поряд із залізними предметами могли переступати через вугілля. На Поділлі на порозі кладуть сокиру і декілька гарячих «угольєв», і куми, виходячи з дитиною із хати, повинні переходити через поріг, ступаючи ногами як на вугілля, так і на сокиру [21].

Якщо попередні діти вмирили або народилися хворими, то дитину куми не несли через двері. Двері закривали, а мама передавала дитину через вікно. Дитину могли передавати як кумі, так і кумові, це залежало від того, хто ніс дитину до церкви. Важливою вимогою було те, щоб в того, кому передавали дитину, були свої діти. Крім передавання дитини перед хрещенням, цей обряд міг здійснюватися і після хрещення. На Волині і Опіллі дитину передавали до хрещення. У випадку передавання дитини після хрещення основна роль належала кумі, яка передавала дитину через вікно матері. Значення цього обряду мало по всій Україні єдине тлумачення — це робилося для того, щоб обманути смерть. Досить часто обряд передавання дитини доповнювався імітацією «продавання» дитини. Мати продавала її кумові, але в нього вже мали бути свої діти, кум, в свою чергу, давав матері кілька копійок за дитину і казав, що тепер це вже його дитина. Мати ці гроші собі не забирала, а жертвувала на церкву. Потім кум передавав дитину кумі, а кума вже несла її до церкви [22].

Захистити дитину куми хотіли і по дорозі до церкви. Тому перед тим, як нести дитину до церкви в рукаві сорочки батька або матері зав'язують кусочок печини (глина з печі), вугілля і дрібну монету, а потім сповивають нею дитину. Баба-повитуха дає кумові печину і вугілля зав'язані в особливий вузлик, і говорить: «Як дійдеш до розпутья, да й кинь через плече і скажи: на тобі, чорте, плату» [23]. На Опілі у с. Старі Стрілища куми брали за пазуху трохи цукру. Це робилося для того, щоб дитині в житті було «солодко» [24].

Ряд обрядів здійснюється після повернення з церкви, перед тим як віддавати дитину матері. На Опілі куми спочатку кладуть дитину на дерев'яний стіл і бажають їй, щоб вона була здорова, як той стіл, а потім віддають матері. Дитину могли класти і на кожух, щоб була багата. У гуцулів «кума відрізає дитині волосок срібним грошем, примовляючи при цьому: «Аби було таке щасливе, як щасливе є срібло». Той гріш іде дитині на рослини. Потім, засвітивши свічки, передають куми дитину матері зі словами: «Най росте здорове та щасливе», на що мати відповідає: «Будьте і ви здорові» [25]. На Лемківщині, повернувшись з хрещення, хресна мама доторкала дитиною до печі і виголошувала своєрідну формулу: «Вяли поганча, принесли християнча, жеби оно росло родичам на радість» [26].

Кульмінацією хрестин був обряд пов'язаний з розбиванням бабиної каші. Право розбити горщик із густою кашею зазвичай мав кум. Перед тим, як це зробити, кум повинен заплатити гроші, щоб баба-повитуха надала йому право розбити горщик з кашею. Спочатку кум тричі підносив горщик високо над головою, і тільки за третім разом розбивав його. Він старався так розбити горщик, щоб каша залишилася цілою. На Поліссі після цього гості клали гроші у верхівку каші, а потім повитуха або кум зрізували її і віддавали породіллі [27]. На Волині відбувалося продавання квіток. Квітки робила баба дитини. Складали їх літом із живих квітів, а зимою — із сухих, обов'язково прикрашали квітку калиною і барвінком. Кількість квітів повинна була дорівнювати кількості гостей. Баба складала їх в кошик і продавала гостям. У с. Солонів (Горохівський р-н) квітки продавала старша кума. Право першими купити їх мали куми. При цьому, якщо куми не одружені, то їм давали по дві квітки, щоб мали пару, а якщо одружені — по одній. У с. Смоля-

ва кумам давали по дві квітки, а гості отримували по одній. Куми, купляючи квітку, повинні сказати: «Моя квіточка з Божою россою, нехай буде твоя дитина з Божою красою», і заплатити гроші. Всі зібрані гроші йшли дитині на сорочку, тому й дивилися, щоб куми дали якнайбільше грошей за квітку.

Після хрещення дитини між кумами і батьками встановлювалися тісні стосунки. Прикладом цього є те, що мати дитини несла кумам пироги. На Східному Поліссі цей звичай отримав таку назву: «несці кумам пірагі». Коли дитині виповнювалося 8 тижнів, мати несла сім або дев'ять буханок житнього або пшеничного хліба та подарунки кумам. Останні обдаровували її грішми, а згодом повинні були віднести пироги [28]. Подібний звичай можна зустріти і в гуцулів. Через сорок днів після народження дитини, а часто навіть через два роки, батьки дитини розпитують у хрещених батьків, чи не хотіли б вони прийняти від них колачі (це сплетені у формі вінка пшеничні хліби). Хрещені погоджуються, і батьки призначають день, в який вони з'являються, щоб святкувати «колачини». На цей день хрещені готують святковий обід, а батьки приходять в гості і приносять шість калачів. Принесені дари батьки передають у випадку, коли дитина ще жива, в руки хрещених, але якщо вона вже померла, то вони запалюють свічки і, опускаючи їх разом з калачами на підлогу кімнати, промовляють: «Прошу прийняти ці калачі за спасіння душі». Якщо дитина жива, то згада на передача калачів відбувається у супроводі слів: «Прошу, куми, на колачі, великі від Бога, від нас — малі». Прощаючись, хрещений віддає батькам дитини один калач разом з мискою, наповненою зерном і, дарує їм, залежно від майнових обставин, теля, вівцю, ягня або свиню, цим тваринам завжди пов'язують червону вовняну нитку довкола шиї. Якщо хрещений не має свійських тварин, то він дає в подарунок предмети одягу [29].

Коли дитині минав рік, виконався обряд «пострижин». Цей обряд здійснював хресний батько. Дитину садили на кожух, який простеляли вовною догори, або на стілець. Тоді кум, тричі перехрестивши дитину, починав стригти їй волосся. Волосся стриг навхрест і віддавав його матері. Поширеним повір'ям було те, що, як викинути волосся на вулицю — то в дитини буде боліти голова. У гуцулів такий обряд називався обтинанням, і проводився двічі: через місяць

після народження дитини і в рік повноліття. Дівочий різновид пострижин — це обряд заплітання (на Закарпатті воно проводилося через п'ять років після народження): урочисте плетіння навхрест перших кісок. Для цього ритуалу батьки запрошували хрещену мати, якій дарували калача і хустку [30].

В свою чергу похресники повинні нести вечерю хрещеним батькам перед Різдвом, на Святий Вечір. На Волині на Вечерю діти несли книші (хліб). У с. Гумнище несли «кутю, голубці, що мати покладе». Вечерю несли окремо хресній і хресному. Прийшовши до хресних, дитина казала: «Прислали батько й мати вечерю, я приніс, щоб великий ріс». За це дітям хресні давали гостинця.

Куми брали участь у весіллі похресника. В окремих селах Волині основним завданням кумів було спекти коровай. Вони наймали коровайниць. Коровай пекли в хаті молодої. У с. Богунівка, що на Волині, куми пекли коровай, якщо весілля похресника, або дарували хустку, якщо весілля похресниці.

Велика увага приділялася відносинам між кумами. Куми між собою повинні звертатися на «Ви». По всій території України кумам було заборонено одружуватися між собою. Цю заборону пояснювали тим, що куми після хрещення дитини стають родичами. І тому повинні жити між собою як брат з сестрою. На Волині, де вибирали багато пар кумів, одружуватися не можна було тільки старшій (першій) парі кумів, а наступні — могли. В с. Махмудія (Румунія) зафіксовано звичай, за яким кумами обов'язково мало бути подружжя [31]. Населення українських сіл постійно пильнувало за поведінкою кумів, дбало, щоб вони жили згідно з встановленими заборонами і вимогами церкви. Проте, куми досить часто цю заборону могли порушувати.

Стосунки між кумами могли зашкодити дитині. Тому кумам, навіть, заборонено разом сидіти за столом. За віруваннями українців «багато озер і ставів постало на тому місці, де куми віддалися грішному кохання. Таких кумів уміщують в пекло разом із пияками» [32].

Важливими були відносини між кумами і батьками дитини. Батьки старалися не сваритися з кумами, бо це могло погано вплинути на дитину. Рідні та хрещені батьки дитини приходили в гості один до одного.

Отже, куми відігравали важливу роль у родильній обрядовості та житті дитини. Своїми діями вони

могли вплинути на подальшу долю дитини, тому у звичаях українського народу існували різні способи запобігання нещастю із їхніми локальними відмінностями: вибір кумів, хрещення, стосунки між кумами і батьками, кумами і дитиною та самими кумами чітко визначалися і регламентувалися.

1. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу / Марко Грушевський. — К., 2006. — С. 60 ; Гвоздевич С. До питання етногенезу у родильній обрядовості українців на матеріалі Карпатського регіону) / Стефанія Гвоздевич // Народознавчі зошити. — 2000. — № 5. — С. 839.
2. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка (Далі Архів ЛНУ ім. І. Франка). — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 275-Е. — Арк. 24.
3. Кайндль Р.Ф. Гуцули / Раймунд Фрідріх Кайндль. — Чернівці, 2000. — С. 14.
4. Сявавко Є. Сімейна обрядовість / Євгенія Сявавко // Гуцульщина. — К., 1987. — С. 304.
5. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. — С. 61.
6. Гаврилюк Н. Народження дитини / Наталя Гаврилюк // Українська родина: родинний і громадський побут / упорядник Лідія Орел. — К., 2000. — С. 77.
7. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. — С. 77.
8. Шухевич В. Гуцульщина / Володимир Шухевич // Матеріяли до українсько-руської етнології. — Львів, 1902. — Т. V. — С. 4.
9. Ящуржинській Хр. Повъръя и обрядности родинъ и крестинъ / Хр. Ящуржинській // Киевская старина. — 1893. — Т. XLII. — С. 78.
10. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. — С. 60.
11. Онищук А. З народного життя гуцулів / Антін Онищук // Матеріяли до української етнології. — Львів, 1912. — Т. XV. — С. 100.
12. Гвоздевич С. До питання етногенезу у родильній обрядовості українців (на матеріалі Карпатського регіону). — С. 839.
13. Шекерик-Доників П. Родини і хрестини на Гуцульщині / Петро Шекерик-Доників // Матеріяли до української етнології. — Львів, 1918. — Т. XVIII. — С. 107.
14. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. — С. 61.
15. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 240-Е. — Арк. 14.
16. Чубинський П. Труды этнографическо-статистической экспедиции въ Западно-русский край, снаряженной Имп. Рус. Геогр. Обществомъ. Юго-западный отдѣль / Павло Чубинський. — Т. 4. — С. Петербургъ, 1877. — С. 9.
17. Гаврилюк Н. Народження дитини. — С. 77.

18. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 308-Е. — Арк. 3.
19. *Онищук А.* З народного життя гуцулів. — С. 99.
20. *Ящуржинській Хр.* Повв'р'я и обрядности родинь и крестинь. — С. 78.
21. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 275-Е. — Арк. 20.
22. *Чубинський П.* Труды этнографическо-статистической экспедиции въ Западно-русскій край, снаряженной Имп. Рус. Геогр. Обществомъ. Юго-западный отдѣль. — С. 9.
23. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 240-Е. — Арк. 20.
24. *Шухевич В.* Гуцульщина. — С. 5.
25. *Гвоздевич С.* Родильні звичаї та обряди / Стефанія Гвоздевич // Лемківщина. — Львів, 2002. — Т. 2. — С. 69.
26. *Кухарюнак Т.* Родильна обрядовість на Поліссі / Т. Кухарюнак, З. Росінська // Народна творчість та етнографія. — 1985. — № 6. — С. 47.
27. Там само.
28. *Кайндль Р.Ф.* Гуцули. — С. 15.
29. Українська минувшина: ілюстрований етнографічний довідник. / А.П. Пономарьов, Л.Ф. Артюх, Т.В. Косміна. — К., 1994. — С. 169.
30. *Агафонова Т.* Родильна обрядовість українців Добруджі (Румунія) / Тетяна Агафонова // Народознавчі зошити. — 2001. — № 3. — С. 524.
31. *Сумцов Н.* К истории развития понятий народа о нравственном значении кумовства / Николай Федорович Сумцов // Киевская старина. — 1889. — Т. XXVII. — С. 21.

Dzvenyslava Trumko

ON A ROLE OF COMPATERNITY IN NATAL RITUALISM

In the article is considered a role of godparents in natal ritualism, some peculiarities in selection of persons to become godparents as well as relations between godparents and baby's parents, between godparents and a christened child, between godparents themselves. Light has been thrown upon protective ritual acts preordained to keep baby's welfare in future, to protect him against all evils in his life.

Keywords: godparents, baby, child, parents, baptism.

Дзвенислава Трумко

РОЛЬ КУМОВСТВА В РОДИЛЬНОЙ ОБРЯДОВОСТІ

Рассмотрена роль кумовьев в родильной обрядности, особенности подбора крестных родителей, отношения между кумовьями и родителями ребенка, крестными и ребенком, между самими кумовьями. Освящены охранительные обрядодействия, направленные на обеспечение благополучия ребенка в будущем, на защиту его от всего плохого в жизни.

Ключевые слова: кумовья, крестные родители, ребенок, родители, крещение.